

KULTURNA BAŠTINA

Nikola Mate Roščić

Neće biti na odmet upozoriti na izlaženje i ovdje ukratko prikazati deset brojeva časopisa *Kulturna baština* što izlazi u Splitu, u izdanju *Društva prijatelja kulturne baštine Splita*, posebno stoga što je vrijedno zabilježiti neke članke i studije koji imaju barem bibliografsku vrijednost za proučavanje naše prošlosti. Treba odmah spomenuti da je samo *Društvo* osnovano 23. lipnja. 1971. kad su zacrtani i proglašeni bitni ciljevi rada brojnih »prijatelja kulturne baštine Splita«, kako je to razvidno iz *Pravilnika* koji je odobren 7. rujna 1971. Nema sumnje da Split i njegova okolica čuvaju bezbroj vrijednih kulturno-povijesnih spomenika, prvorazrednih lokaliteta od kojih su još mnogi neistraženi, nezaštićeni ili zapušteni. Stoga je i dr. Cvito Fisković u svojem govoru o zadacima Društva prijatelja kulturne baštine prikladno istakao: »Ali iznad svega Društvo se treba svojski boriti za čistoću starih spomeničkih sredina, jer spomenici u prljavoj i zapuštenoj okolini i u ogoljelom krajoliku otkrivaju zaostalost jedne zajednice, a Split to nije niti želi biti.« Da je tome tako, dostatno je spomenuti starorimski i starohrvatski Solin, klišku tvrđavu i brojne druge spomenike i lokalitete.

Društvo je pokrenulo i svoj časopis *Kulturna baština* u kojemu se objavljuju vrijedni prilozi za upoznavanje spomenika, događaja i ličnosti iz mnogostoljetne i bogate prošlosti. Do sada je izišlo deset brojeva, od kojih su četiri dvobroja. Prva dva tiskana su na ciklostilu (1973. i 1974.), a potom slijede vrlo ukusno opremljeni dvobroj knjigotiskom na kunstdruku, uz brojne i pristale ilustracije. Od brojnih priloga želimo ipak izdvojiti one koji zaslužuju pozornost s gledišta crkvene povijesti. Među takve mogli bismo ubrojiti iz br. 2/1974: *Solinske dileme* iz pera prof. Željka Rapanića (str. 6—11) koji razmišlja i predlaže što bi trebalo učiniti za zaštitu i vrednovanje solinskih spomenika. Vrijedan pažnje je i kratki izvještaj dr. Krune Prijatelja *Novi nalazi slika starih majstora u Splitu i okolici* (str. 11—13), zatim članak prof. Josipa Posedela *Klasična gimnazija u Splitu* (str. 34—35), iz kojega se razabire od kolike je važnosti prinos don Frane Bulića i drugih crkvenih ljudi u počecima splitskog školstva.

Dvobroj 3—4 (1975) donosi članak dr. Duška Kečkemeta o djelovanju *Jurja Dalmatinca u Splitu*, prouku dr. Krune Prijatelja u vezi s odgonetavanjem ilustracija u *Hrvojevu Misalu*, u povodu faksimiliranog izdanja (1973), pa kratke ali vrijedne prikaze o nekadašnjoj kapeli sv. Marije uz samostan benediktinki (Deša Diana) i o nestalim crkvicama na Marjanu (Sofija Bulićić-Matijević).

Iz dvobroja 5—6 (1976) posebno izdvajamo prilog prof. dr. Stjepana Gunjače posvećen proslavi tisuće obljetnice natpisa na sarkofagu kraljice Jelene u Solinu (976—1976). Ostali članci u ovom svesku kao i brojni prilozi u dvobroju 7—8 (1978) izraziti su vezani uz lokalne vijesti i zapise pa ih nije potrebno izdvojeno nabrajati. Međutim, u ovogodišnjem dvobroju 9—10 (1976) nalazimo vrlo zanimljivih priloga. Tako npr.: Miroslav Pera donosi vrlo opširnu studiju o problemu naziva grada Splita, dok akademik dr. Cvito Fisković razrađuje upitnu hipotezu o postojanju ranokršćanske crkve i krstionice na mjestu današnje crkve sv. Frane na splitskoj obali (rivi), a mladi proučavatelj Arsen Duplančić donosi nekoliko povijesnih podataka iz prošlosti crkve Gospe od Pojšana u Splitu.

Svi navedeni i navedeni prilozi u *Kulturnoj baštini* zaslužuju pažnju svakog onoga koji želi proučavati obimnu spomeničku građu Splita i okolice. U ovim prinosima nalaze se vrijedni detalji, ponekad posve novi podaci i otkrića, a isto tako ovaj čitav časopis govori i svjedoči o bogatoj prošlosti, ponekad grubo zaboravljenoj i zapuštenoj. Treba stoga odati priznanje revnovateljima splitske kulturne baštine koji na mnoge načine pokušavaju doskočiti stvarnim potrebama i zahtjevima.